

gospodarske, obertnijske in národske.

Izhajajo vsako sredo in saboto. Veljajo za celo leto po pošti 4 fl., sicer 3 fl.; za pol leta 2 fl. po pošti, sicer 1 fl. 30 kr.

V Ljubljani v sredo 22. oktobra 1856.

Konje obvarovati slepote.

Večkrat se nesreča primeri, da konj oslepi. Pa večidel je gospodar sam tega kriv, ker kmaj je žebè dvé leti staro, se že vpreže. Pravi se sicer: ne, da bi že delalo, ampak le tako kakor da bi se igralo. Al kdo tega ne vé, kako se mlada živina vprežena togoti in skače, in se potem, k nar večji škodi za oči, preveč zgreje? Al ne kaže vsakdanja skušnja, da se stari k mladim pripreženi konji kmali na svoje mlade tovarše zanašajo, v delu ulenijo, in nar večjo težo na žebeta odrivajo? Ker je znano, da se zobje v poltretjem letu spreminjati začno, se že večje zobno življenje h koncu drugega leta prične; lahko se tedaj zapopade, kako obojni vzrok zedinjen mladim očém škodovati utegne. Pervo zobno spreminjevanje je vselej nar bolj nevarno, nekaj zato, ker je mlado živinče še v vsem premehkužno, nekaj pa zato, ker ravno te zobne prekucije, pri kateri oči naj bolj terpijo, še tako prenesti ne more, kakor v prihodnjem zobnem času, v katerem se že bolj njegov život zredí in je terdneji v vseh udih. Še bolj nevarno je prezgodno delo za take žebeta, ktere imajo težke mesnate glave in majhne od masti zalite oči, ali če je clo njih mati slepa bila, in je žebè nagnjenje k slepoti že na svet prineslo.

Drug prav pogosten vzrok je v hlevih (štalah). Konjske štale so pri nekterih kmetih silo napčno narejene; če bi oči njih kónj železne bile, bi nekteri pred ali pozneje oslepiti mogli. Konjske štale so večidel prenizke, in kar je še hujsje, brez okenj in tako brez svetlobe. Hipoma pride večidel revna živina iz velike temote na sončno svetlobo, in kaj tako nagel premen mehkužnemu pogledu škodovati zamore, se lahko razume. Očesna punčica, ki se v temi močno raztegne, se mora zdaj mahoma stisniti, in tako mora pogled na zadnje oslabeti. K temu pride še velika nesnažnost. Naj se konji še tako pridno snažijo, češejo ali štriglajo, vendar vse to ne bo nič pomagalo, če morajo konji cele mesce na vročem gnoji stati, posebno pozimi, kadar vse luknje zamašijo, da clo nikdar dobra sapa in noben dan v hlev ne pride. Vsak vé dobro iz skušnje, kako v štalah dolgo časa nakupičeni gnoj ne le samo nos žali, temuč tudi še bolj neprijetno v človeške oči grize. Kako škodljiva mora taka ojstra soparica, ktera še huja po zadržani scavnici postane, mehkužnim očém žebetovim biti, če se tudi škoda, ktero ta gnoj kopitom in vsemu zdravju uboge živine napravi, ne pomisli!

Zadnjič se mora tudi unanja sila k imenovanim vzrokom prištevati, namreč suvanje in tepenje po očéh, posebno z bičem ali gajžlo. Prav po živinsko in grozovito hudobno ravnajo nekteri ljudje, posebno njih hlapci, s konji, in tako kakor so sami vajeni, kadar se tepó, eden družega posebno po glavah tolči, tako delajo tudi s svojim konjem, in ne tepejo samo z bičem večkrat po očéh, temuč tudi, če uboga živina se le majhno ustavi, presilno naloženo težo vleči, pridejo v nar večjo togoto, in tepejo brez vsega usmiljenja z bičnikom ali gajželnikom konja po glavi, in kako lahko se pri tem okó poškodeje. Če konj z delom preobložen in še zraven neusmiljeno tepen, ker nima moči, da bi težak voz iz blata ali v breg potegnul, da prav stoče in ječi, kakor človek v britkosti joka in stoka, — ali ni tako zdiho-

vanje uboge stvari gotovo toženje neusmiljenega človeka pred njegovim Stvarnikom?

Perva potreba za dobro konjsko štalo je zadostna visokost; konjska štala mora saj 12 čevljev visoka biti, in tako prostorna, da se lahko z latami v posebne stane razdeliti zamore. Vsaki stan mora 6 čevljev širok in 8 ali 9 čevljev dolg biti. Latna stena se terdno naredí s 5 ali 6 pavcov močnimi latami, s pragom in podbojem, in 2 pavca debelimi podnicami. Pod mora zadej enmalo nižji biti, da se scavnica v žleb lahko odteka.

Druga potreba konjske štale je zadostna svetloba skozi okna. Pri tem je treba gledati, da konji z glavami ne stojijo proti oknu, ampak okna morajo ali odzad ali od strani narejene biti. Vedna temota kazí konjem oči, in jih plašne dela, plašnost pa razodeva večidel slabe oči, če konji dobro ne vidijo in ne razločijo, kar jim naproti pride.

Tretja potreba pri konjski štali je snažnost, ktero ta živina posebno ljubi. Ta pa ne obstoji samo v pravem snaženju kónj, temuč tudi posebno v vsakdanjem kidanju gnoja, kar se toliko lagleje stori, če se vsaki dan zgodí. To vsakdanje kidanje se posebno zavolj oči ne more zadosti priporočevati. K snažnosti se tudi šteje pometanje pajčevine, ktere hudo škodljivo soparico nar bolj na-se vlečejo in sploh vsega prahu in nesnage. Tudi ni za oči konjske nič boljšega, kakor če se jim vsaki dan oči z gobo v merzlo vodo namočeno zmijejo. Zunaj vsega tega veliko pomaga k zdravju vedno čist zrak v konjski štali, kterege pa v nizkih, temnih in stuhnjenih štalah ni. Z—c.

Zdravniške stvari.

Pomoč, kadar v človeka ali živino treši.

Strela, tisti nebeški ogenj, ki ga vsak človek pozna, možgane — al čutnice včasih tako silno pretrese, da je vsaka živa stvar mahoma mrtva in je nobena človeška pomoč k življenju obuditi ne more, če ogenj tudi ni života posmudil. Takrat pravimo: „strela je človeka ali pa živino ubila“. Vselej pa ne ubije strela, včasih le hudo omami, da je od strele zadeta stvar mrtvi podobna, pa ni mrtva.

Vselej je tedaj pomoči potreba; pa hitra mora biti pomoč, in zdravnika ni vselej pri rokah. Povémo tedaj našim bravcem nekaj, kar, kakor angležki zdravilski časnik „Medical-Times“ pripoveduje, sploh rabijo v zedinjenih državah Amerike, in je že mnogokrat pomagalo.

Človeka ali živino, v ktere je trešilo, polivajo z merzlo vodo po celem životu tako dolgo, da se človek ali živina sopet zavé, ako jih ni strela do mertvega ubila.

Pomoč je, kjer je ljudém voda pri rokah, prav lahka, zato jo povemo tudi našim bravcem, da jo poskusijo v nesreči. B.

Poltno izcvetje.

Poltno izcvetje (spušaj na koži), na priliko: garje, kraste, lišaj, srab itd. nadlegva mnogokrat človeški život. Je pa različno po barvi, podobi, širjavi; obseda le nektere ude ali celi život; terpi včasih le malo dni, včasih pa se polti derži terdovratno leta pa leta. Taka poltna nadloga